

Посилання на статтю

Бондаренко О.С. Модель формування цілісної системи сільської кредитної кооперації / О.С. Бондаренко // Управління проектами та Розвиток виробництва: Зб.наук.пр. - Луганськ: вид-во СЛУ ім. В.Даля, 2012. - № 2 (42). - С. 108-113. - Режим доступу: <http://www.pmdp.org.ua/images/Journal/42/12bosskk.pdf>

УДК 336.6:631

О.С. Бондаренко

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ЦІЛІСНОЇ СИСТЕМИ КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ

Досліджено головні передумови створення моделі кредитної кооперації для забезпечення потреб аграрного сектора економіки в кредитних ресурсах. Рис. 4, табл. 2, дж. 6.

Ключові слова: аграрне виробництво, кредит, кредитна кооперація, кредитна спілка, позикові кошти, фінансово-кредитне забезпечення.

А.С. Бондаренко

МОДЕЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ ЦЕЛОСТНОЙ СИСТЕМЫ КРЕДИТНОЙ КООПЕРАЦИИ

Исследованы основные причины создания модели кредитной кооперации для обеспечения потребностей аграрного сектора в кредитных ресурсах. Рис. 4, табл. 2, дж. 6.

Ключевые слова: аграрное производство, кредит, кредитная кооперация, кредитный союз, заемные средства, финансово-кредитное обеспечение.

O.S. Bondarenko

MODEL OF holistic system of credit cooperatives

Investigated the main prerequisites to create a model of credit cooperatives to meet the needs of the agricultural sector in lending resources. Figure. 4, Tab. 2, j. 6.

Keywords: agricultural production, credit, credit cooperatives, credit unions, loan funds, financial and credit support.

Постановка наукової проблеми. На сучасному етапі розвитку економіки, аграрне виробництво переживає затяжну кризу. Досягнення прибутковості вітчизняних сільськогосподарських підприємств неможливе без впровадження інноваційних технологій, оновлення існуючих основних фондів, що вимагає масштабного залучення фінансових ресурсів. Питання фінансово-кредитного забезпечення діяльності є основою фінансової стратегії будь-якого підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У багатьох працях наукових дослідників представлено сучасне бачення концепцій, моделей, механізмів та особливостей фінансово-кредитного забезпечення аграрного виробництва. З поміж них слід виділити вагомі наукові доробки таких українських вчених, як В. Алексійчук, В. Амбросов, В. Гончаренко, О. Гудзь, М. Дем'яненко, М. Малік, П. Саблук, П. Стецюк та інші, в яких широко висвітлено питання сутності й

специфіки кредитних відносин в аграрному секторі економіки та існуючих механізмів системи кредитування агроформувань в Україні.

Проте необхідне подальше більш поглиблене дослідження фінансових чинників функціонування аграрного сектору економіки з метою визначення шляхів оптимального розвитку системи сільської кредитної кооперації

Метою написання **статті** є розкриття та обґрунтування передумов створення системи сільської кредитної кооперації в сучасних умовах розвитку аграрного виробництва.

Вклад основного матеріалу. Аграрне виробництво має особливу природу, відмінну від інших секторів економіки, тому що його успішна діяльність значною мірою, залежить як від дії природних факторів, так і від людського фактору, при цьому на нього покладено функцію забезпечення та задоволення потреб суспільства продовольством та сировиною для інших галузей народного господарства. Воно потребує постійного втручання та фінансової підтримки з боку держави, значних інвестиційних вливань, доступних та більш дешевих кредитів.

Проте, у результаті фінансової кризи державна підтримка аграрних підприємств Луганської області різко скоротилася за останні три роки (рис.1). Самим несприятливим виявився 2010р., держпідтримка скоротилася більш ніж в 21 раз порівняно з 2000 р., в 2011 досягла майже 2000 р., хоча і в 3,4 рази менше ніж в докризовом 2008 р.

Рис.1. Динаміка державної підтримки аграрних підприємств Луганської області за 2000-2011 рр.

В той же час, не зважаючи на фінансову підтримку з боку держави сільське господарство не може нормально функціонувати без залучення позикових коштів. Проте скористатися кредитами банків, а отже, отримати компенсацію відсоткової ставки, в рамках державної програми, під силу тільки фінансово стійким організаціям, оскільки процедурі кредитування передують ретельний аналіз платоспроможності позичальника.

Як бачимо з рис. 2, за останні три роки, 2009-2011 кредитування сільськогосподарських підприємств Луганської області скоротилося більш ніж у 3 рази порівняно з 2008 р.

Рис. 2. Динаміка забезпечення кредитними ресурсами аграрних підприємств Луганської області, 2000-2011 рр.

Якщо взяти окремі підприємства Луганської області ми побачимо що кредити займають максимально 15,5% а в середньому тільки 9,2% в структурі капіталу.

Стратегічна мета вдосконалення сільськогосподарського кредитування полягає у створенні системи організаційно-економічних відносин, що забезпечують коротко- і довгостроковими ресурсами процес розширеного відтворення в сільському господарстві, без чого неможливо досягти продовольчої безпеки країни і незалежності держави від зовнішніх поставачань продуктів харчування. Створення такої системи можливе тільки при активній участі держави.

Таблиця 1

Структура капіталу аграрних підприємств Луганської області за 2011 рік

Назва підприємства	Капітал, тис.грн	Власний капітал, тис.грн	Прибуток, тис.грн	Кредити, тис. грн		Питома вага кредитів в структурі капіталу, %	
				Довго-	Корот-	Довго-	Корот-
ТОВ "Колос"	12176,4	6318,5	1 173,0		129,0	0,0	1,1
ТОВ "Агролугань"	7245,3	4430,5	1 565,0	250,0	912,5	3,5	12,6
ТОВ "Слобожанський"	15730,8	6145,5	2 342,1	187,0	2 157,5	1,2	13,7
СООО Агросвіт	14294,7	7646	1 624,0	1 350,0	2 215,0	9,4	15,5
СТОВ Степове	11481,2	6998	637,0			0,0	0,0
ТОВ "ДАК-78"	4914,0	1232,15	-88,7	250,0	162,8	5,1	3,3
ТОВ "Хлібороб"	1849,3	172,05	552,8			0,0	0,0
ПСП Рамус	18219, 8	12348	3 032,0			0,0	0,0
ПП Колосок	7312,1	4419,6	1 065,4	100,0	878	1,4	12,0
ПП Саймон 2006	4071,6	1889	312,0	379,0		9,3	0,0
ПСП "Нектар"	837,2	164,6	219,8			0,0	0,0
ПП "Степное"	1015,8	164,3	-77,8	124,0		12,2	0,0
ПП Новознам'янське	14210,9	11849,5	307,0			0,0	0,0
ЧСП Деркул	12396,7	6159,5	1 228,0	1 050,0		8,5	0,0
ПОСП "Врубощик"	4203,2	2449,5	747,0	196,0	402,0	4,7	9,6
ФГ Мрія	7214,1	4750,55	1 394,9	300,0		4,2	0,0
ФГ Гарант	4126,1	1785,9	201,4	200,0	629	4,8	12,3
ФГ "Кравцов і сини"	1826,0	327,2	-52,1	120,0	200,0	6,6	11,0
ФГ Злагода	140,3	76	-27,4			0,0	0,0
ВАТ ім Литвинова	7296,9	4970,5	-1 057,0			0,0	0,0

ПАТ Червоне Привілля	5083,1	3215,5	-327,0	450		8,9	0,0
-------------------------	--------	--------	--------	-----	--	-----	-----

Вітчизняний і зарубіжний досвід вказує на те, що в умовах недостатнього фінансово-кредитного забезпечення малого агробізнесу і населення з боку банків, джерелом доступного і дешевого кредиту є кредитна кооперація [1,2].

Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» [3] визначає, що «...за цілями, завданнями і характером діяльності кооперативи поділяються на виробничі та обслуговуючі. Виробничі кооперативи здійснюють господарську діяльність на засадах підприємництва з метою отримання доходу. Обслуговуючі кооперативи спрямовують свою діяльність на обслуговування сільськогосподарського та іншого виробництва учасників кооперації. Залежно від виду діяльності вони поділяються на переробні, заготівельно-збутові, постачальницькі, сервісні та інші». Тобто Законом не передбачено створення кредитних кооперативів для кредитування і збереження грошових коштів членів кооперативів.

В Україні кредитні кооперативи існують у вигляді кредитних спілок. Кредитні спілки можна розглядати як спрощену форму кооперативного банку [4]. Закон України «Про кредитні спілки» визначає організаційні, правові та економічні засади створення та діяльності кредитних спілок їх об'єднань, права та обов'язки членів кредитних спілок та їх об'єднань.

Кількість кредитних спілок починаючи з 2008 року почала зменшуватися і на кінець 2011 року порівняно з аналогічним періодом 2010 року зменшилася на 46 одиниць (табл. 2), або на 7 %, в порівнянні з 2008 роком на 216 одиниць (26,1 %). Загальний обсяг капіталу кредитних спілок станом на 31.12.11 становив 942,9 млн. грн. і порівняно з аналогічним періодом минулого року зменшився на 15,6% [5].

У цілому система кредитних спілок України протягом 2008-2011 рр. демонструє поступове зменшення основних показників діяльності. Це пояснюється насамперед тим, що саме кредитні спілки, порівняно з іншими небанківськими фінансовими установами, виявилися найбільш вразливими до проявів фінансової кризи та найменш спроможними щодо її якнайшвидшого подолання. І як слідство спостерігаємо істотне погіршенням фінансового становища кредитних спілок, суттєве зниженням показників їх платоспроможності та ліквідності.

Таблиця 2

Динаміка основних показників діяльності кредитних спілок за 2008-2011 рр.

Показники	2008	2009	2010	2011	Темпи приросту, %	
					2011 / 2008	2011 / 2009
Кількість зареєстрованих кредитних спілок (на кінець періоду)	829	755	659	613	-26,1	-7,0
Кількість членів КС (тис. осіб)	2669,4	2190,3	1570,3	1062,4	-60,2	-32,3
Кількість членів КС, які мають внески на депозитних рахунках на кінець періоду (тис. осіб)	164	117	78,9	48	-70,7	-39,2
Кількість членів КС, які мають діючі кредитні	578,1	423,3	343,0	249,3	-56,9	-27,3

договори (тис. осіб)						
Загальні активи	6064,9	4018,0	3432,2	2386,5	-60,6	-30,5
Кредити, надані членам КС (залишок на кін. періоду) (млн. грн)	5572,8	3909,1	3349,5	2237,4	-59,6	-33,2
Внески членів КС на депозитні рахунки (залишок на кін. періоду) (млн. грн)	3 951,1	2959,3	1945,0	1185,5	-69,9	-39,1
Капітал	1714	765,8	1117,7	942,9	-45,0	-15,6

Слід також зазначити, що переважна більшість кредитних спілок діють у великих промислових містах – Києві, Харкові, Донецьку, Дніпропетровську, Одесі, Севастополі. Проте в структурі кредитного портфеля кредитних спілок кредити, надані на ведення фермерських та особистих селянських господарств, складають всього 2% [6]. Найбільший попит мають споживчі кредити (рис. 3).

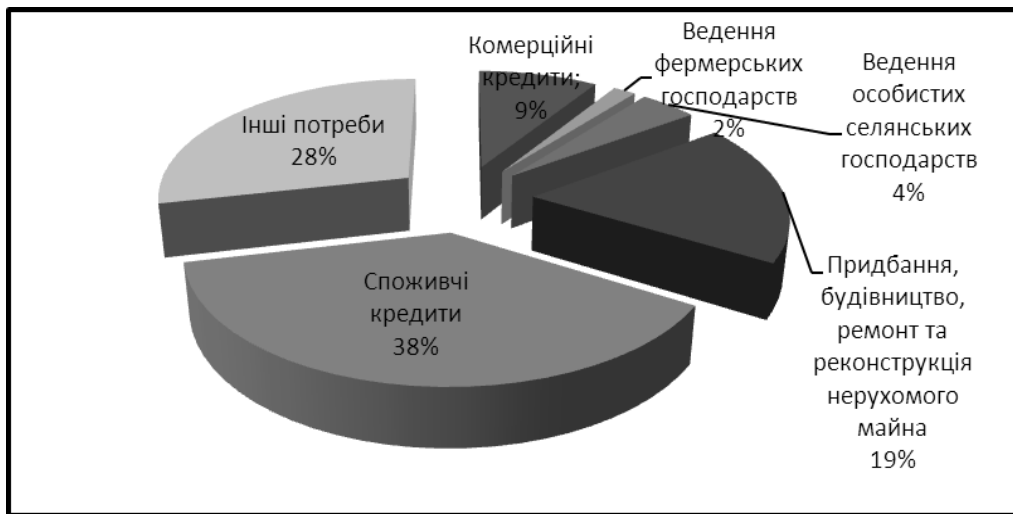

Рис. 3. Структура кредитів за видам, наданих кредитними спілками в 2011 р.

З огляду на світовий досвід і спираючись на об'єктивні умови, які склалися в Україні, ми пропонуємо створити три рівневі систему сільськогосподарської кредитної кооперації (рис. 4).

Рис. 4. Модель тривірневої системи сільської кредитної кооперації

Висновки та пропозиції. Основною метою створення сільськогосподарського кредитного кооперативу є забезпечення доступу його членів-пайовиків до позикових коштів, в основному для агроформувань, за мінімально можливою ціною, а також розміщення їх вільних коштів у вигляді ощадних паїв.

Запропонована модель системи сільської кооперації передбачає участь держави як в створенні так і в подальшому її функціонуванні і орієнтована на обслуговування потреб не тільки виробників сільськогосподарської продукції а й сільського співтовариства, що дасть змогу вирішити як економічні питання розвитку аграрного виробництва так і соціальні.

Розвиток системи сільської кредитної кооперації на території регіону, припускає системний підхід до механізму її формування і розвитку, враховуючи вибір стратегічного курсу, інструментів, ресурсів, учасників, способів взаємодії. З метою розв'язання цих задач необхідно розробити проект обласної цільової програми розвитку сільської кредитної кооперації Луганської області на 2013-2017 рр., і визначити етапи її реалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кредитні спілки. Організаційні засади діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agroua.net/economics/documents/category-96/doc-97>.
2. Гудзь О.Є. Кредитна кооперація [Текст] / О.Є. Гудзь // Теорія і практика ринків. – 2009 р. – № 1-2. – С. 95-102.
3. Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 39, ст.261.
4. Гончаренко В. Кредитна кооперація: збудуємо нову фінансову інфраструктуру села [Текст] / В. Гончаренко // Дзеркало тиждня. – 2006. – 26 серп. – 1 вересня.
5. Підсумки діяльності кредитних спілок, інших кредитних установ та юридичних осіб публічного права за 2011 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dfp.gov.ua/fileadmin/downloads/dpn/ks_2011.pdf.
6. Гончаренко В.В. Міжнародні принципи діяльності кредитних кооперативних організацій [Електронний ресурс] / В.В. Гончаренко. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Vdnuet/econ/2010_4/Gonchar.pdf.

Рецензент статті
д.е.н., проф. Фірсов Є.О.

Стаття надійшла до редакції
12.02.2012 р.